ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

05.06.2020թ. *Քաղաքացիական գործ*
ք. Երևան *թիվ ԵԷԴ/0489/02/13*

ՈՐՈՇՈՒՄ
Թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու մասին

1.Գործի դատավարական նախապատմությունը և ենթակայության հարցի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող հանգամանքները.

Աիդա Վարդանյանի ներկայացուցիչը 10.04.2013թ. հայցադիմում է ներկայացրել Երևան քաղաքի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան (այսուհետ՝ նաև Դատարան) ընդդեմ Լևոն Համբարձումյանի, Ստյոպա Բարենցյանի, Վարդան Ասոյանի, Առաքել Ասոյանի, Սամվել Ասոյանի և ՀՀ ԿԱ ԱԳԿ Երևանի ստորաբաժանման և խնդրել է ընդհանուր գույքից առանձնացնել Աիդա Վարդանյանի կողմից Երևանի Գլինկայի նրբանցքի թիվ 1 հասցեում փաստացի զբաղեցրած 130քմ հողատարածքը և շինությունները, ճանաչել Աիդա Վարդանյանի սեփականության իրավունքը Երևանի Գլինկայի նրբանցքի թիվ 1 հասցեում գտնվող 130քմ հողատարածքի նկատմամբ և հանձնարարել անշարժ գույքի Երևանի տարածքային բաժնին կատարելու վերը նշված անշարժ գույքի պետական գրանցումը:

Դատարանի **(դատավոր՝ Գ. Խաչատրյան)** 13.04.2013 թվականի որոշմամբ հայցադիմումն ընդունվել է վարույթ և գործը դատաքննության նախապատրաստելու համար հրավիրվել է նախնական դատական նիստ:

Դատարանի 17.02.2016 թվականի որոշմամբ գործի վարույթը կասեցվել է մինչև թիվ ԵԷԴ/1227/02/12 քաղաքացիական գործով վերջնական որոշում կայացնելը:

Այնուհետև, 07.05.2020թ. Դատարանը որոշում է կայացրել գործը Սնանկության դատարան ըստ ենթակայության ուղարկելու մասին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

«09.02.2018թ. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ նույն օրենսգիրքն ուժի մեջ մտնելու պահից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգիրքը:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ նույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ առաջին ատյանի դատարանի վարույթում գտնվող գործերը առաջին ատյանի

դատարանում քննվում են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգրքի նորմերով:

Այս առումով 09.02.2018թ. ընդունված ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքն ուժի մեջ է մտել 09.04.2018թ., սակայն վերը նշված նորմի համաձայն՝ սույն գործով դատական ակտ կայացնելիս կիրառվում է Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգրքի նորմերը:

09.04.2018 թվականին ուժի մեջ մտած «ՀՀ դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 2-րդ և 23-րդ հոդվածների համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործում են (...) առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանները, այդ թվում Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը:

17.06.1998թ. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ դատարանը գործը հանձնում է այլ դատարանի քննության՝ գործը տվյալ դատարանում քննելու անհնարինության դեպքերում:

«Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 15.04.2020 թվականին ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածը շարադրվել է հետևյալ խմբագրությամբ. «(...) 3. Սնանկ ճանաչված պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների, երրորդ անձին պատկանող ապահովվված իրավունքի առարկայի, պարտապանի և պարտատիրոջ մասնակցությամբ կնքված, պայմանագրերի առնչությամբ ծագած և պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա ազդող վեճերով քաղաքացիական գործերը, բացառությամբ կառավարչի կողմից ներկայացվող հայցերով հարուցվող քաղաքացիական գործերի, քննում է սնանկության գործը վարող դատավորը նույն սնանկության գործի շրջանակում՝ որպես առանձին քաղաքացիական գործեր (այսուհետ՝ առանձին քաղաքացիական գործեր)»:

«Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած ՀՕ-294-Ն ՀՀ օրենքի «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» վերտառությամբ 72-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ նույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի ապրիլի 15-ից (...), իսկ 10-րդ մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններում հարուցված՝ նույն օրենքի 3-րդ հոդվածին համապատասխանող գործերը նույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, փոխանցվում են դատարան:

Տվյալ պարագայում Աիդա Վարդանյանի ներկայացուցիչը հայց է ներկայացրել դատարան ընդդեմ Լևոն Համբարձումյանի, Ստյոպա Բարենցյանի, Վարդան Ասոյանի, Առաքել Ասոյանի, Սամվել Ասոյանի և ՀՀ ԿԱ ԱԳԿ Երևանի ստորաբաժանման և խնդրել է ընդհանուր գույքից առանձնացնել Աիդա Վարդանյանի կողմից Երևանի Գլինկայի նրբանցք թիվ 1 հասցեում փաստացի զբաղեցրած 130քմ հողատարածքը և շինությունները, ճանաչել Աիդա Վարդանյանի սեփականության իրավունքը Երևանի Գլինկայի նրբանցքի թիվ 1 հասցեում գտնվող 130քմ հողատարածքի նկատմամբ և հանձնարարել անշարժ գույքի Երևանի տարածքային բաժնին կատարելու վերը նշված անշարժ գույքի պետական գրանցումը: Մինչդեռ համաձայն www.datalex.am դատական տեղեկատվական համակարգի՝ Երևան քաղաքի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի 15.04.2014 թվականի թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 վճռով Սամվել Ասոյանը ճանաչվել է սնանկ, որի վարույթը դեռևս

շարունակվում է: Հետևաբար վերը նշված իրավակարգավորումը թույլ է տալիս Դատարանին եզրահանգելու, որ ՀՀ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում հարուցված սույն քաղաքացիական գործով առկա են «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածով սահմանված հիմքերը, ուստիև սույն քաղաքացիական գործը պետք է հանձնել ՀՀ սնանկության դատարանի քննությանը»:

15.05.2020թ. թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործը մակագրվել է Սնանկության դատարանի դատավոր Բ. Մկրտչյանին:

25.05.2020թ. որոշմամբ Սնանկության դատարանը գործն ուղարկել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

««Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 26.12.2019թ. ՀՕ-294-Ն ՀՀ օրենքի «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» 72-րդ հոդվածի 10-րդ մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններում հարուցված՝ նույն օրենքի 3-րդ հոդվածին համապատասխանող գործերը նույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, փոխանցվում են դատարան:

Նույն օրենքի 3-րդ հոդվածով «Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածը շարադրվել է նոր խմբագրությամբ, որի 3-րդ մասի համաձայն՝ սնանկ ճանաչված պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների, երրորդ անձին պատկանող ապահովվված իրավունքի առարկայի, պարտապանի և պարտատիրոջ մասնակցությամբ կնքված, պայմանագրերի առնչությամբ ծագած և պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա ազդող վեճերով քաղաքացիական գործերը, բացառությամբ կառավարչի կողմից ներկայացվող հայցերով հարուցվող քաղաքացիական գործերի, քննում է սնանկության գործը վարող դատավորը նույն սնանկության գործի շրջանակում՝ որպես առանձին քաղաքացիական գործեր (այսուհետ՝ առանձին քաղաքացիական գործեր):

Նշված նորմերի բովանդակային վերլուծությունից հետևում է, որ օրենսդիրն առանձնացրել է երեք խումբ վեճերով ծագած քաղաքացիական գործեր, որոնք պետք է քննվեն սնանկ ճանաչված պարտապանի սնանկության գործը վարող դատավորի կողմից: Դրանք են՝ 1. սնանկ ճանաչված պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների վերաբերյալ ծագած վեճերով քաղաքացիական գործերը, 2. երրորդ անձանց պատկանող ապահովված իրավունքի առարկայի վերաբերյալ ծագած վեճերով քաղաքացիական գործերը, 3. պարտատիրոջ մասնակցությամբ կնքված, ներառյալ՝ պարտավորությունների կատարման ապահովման միջոցների պայմանագրերի առնչությամբ ծագած վեճերով քաղաքացիական գործերը:

Ընդ որում, օրենսդիրը սահմանել է նաև երկու առանձին պայման, որոնց առկայության կամ բացակայության դեպքում միայն կարող են այդ վեճերով քաղաքացիական գործերը քննվել պարտապանի սնանկության գործը վարող դատավորի կողմից, դրանք են՝ 1. բոլոր այդ երեք խումբ քաղաքացիական գործերով ծագած վեճերը պետք է ազդեն պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա, 2. այդ քաղաքացիական գործերով հայցերը չպետք է ներկայացված լինեն կառավարչի կողմից:

Սույն դեպքում ըստ գործի նյութերի՝ վեճը վերաբերվում է Երևան քաղաքի, Գլինկայի փողոց 1 նրբ., թիվ 1 հասցեում գտնվող անշարժ գույքում սեփականատերերի բաժնեմասերի առանձնացմանը և թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 սնանկության գործով պարտապան Սամվել Կառլենի Ասոյանի հետ առնչվում է միայն այնքանով, որ վերջինիս

կողմից ժառանգությամբ ընդունած, սակայն դեռևս չգրանցված, անշարժ գույքը գտնվում է նույն 360քմ ընդհանուր համատեղ սեփականություն հանդիսացող հողամասում:

Գործի վերը նշված հանգամանքներում դատարանը գտնում է, որ թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործը վարույթ ընդունելու իրավական հնարավորությունը բացակայում է, քանի որ սույն վեճը չի կարող ազդել թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 սնանկության գործով պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ դատարանը գործը հանձնում է սնանկության դատարանի քննությանը, եթե գործը քննելիս պարզվել է, որ այն ենթակա է քննության սնանկության դատարանում:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի նոր խմբագրության համաձայն (հոդվածը լրացվել է 13.11.2019թ. թիվ ՀՕ-189-Ն օրենքով, որն ուժի մեջ է մտել 21.11.2019թ.)՝

1. Գործն ըստ տարածքային ընդդատության կամ ըստ ենթակայության ստացած դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում այն վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի տարածքային ընդդատությանը կամ ենթակայությանը:

2. Վճռաբեկ դատարանի նախագահը հնգօրյա ժամկետում որոշում է գործի ընդդատությունը կամ ենթակայությունը:

3. Վճռաբեկ դատարանի նախագահի որոշած դատարանը համարվում է իրավասու դատարան:

4. Սույն հոդվածով սահմանված կարգը կիրառվում է նաև վարչական կամ սնանկության դատարանի կողմից համապատասխանաբար վերահասցեագրված հայցադիմումի կամ հանձնված գործի նկատմամբ:

Տվյալ դեպքում, Դատարանը նկատի ունենալով թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործը Սնանկության դատարանի քննությանը ենթակա լինելու վերաբերյալ անհամաձայնության հանգամանքը, գտնում է, որ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն պետք է ուղարկել Վճռաբեկ դատարանի նախագահին»:

Թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 27.05.2020թ.:

2. Կիրառելի իրավական նորմերը, պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

Սույն գործով առաջին ատյանի դատարանների միջև քաղաքացիական գործի ենթակայության շուրջ ծագած վեճը լուծելու համար գտնում եմ, որ անհրաժեշտ է անդրադառնալ և եզրահանգումներ անել հետևյալ իրավական հարցադրումների կապակցությամբ.

1) արդյո՞ք 17.06.1998 թվականին ընդունված, 01.01.1999 թվականին ուժի մեջ մտած և 09.04.2018 թվականին ուժը կորցրած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի գործողության շրջանակներում հարուցված և քննվող քաղաքացիական գործերը կարող են ըստ ենթակայության հանձնվել Սնանկության դատարանին,

2) արդյո՞ք Սնանկության դատարանը մինչև Ազգային ժողովի կողմից 12.12.2019թ. ընդունված թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելն իրավասու է հանձնված գործի ենթակայության վերաբերյալ անհամաձայնության հիմքով գործն ուղարկել Վճռաբեկ դատարանի նախագահին այն դեպքում, երբ տվյալ գործը հարուցվել է և

քննվում է 17.06.1998 թվականին ընդունված, 01.01.1999 թվականին ուժի մեջ մտած և 09.04.2018 թվականին ուժը կորցրած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի գործողության շրջանակներում,

3) ինչպես մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքով, այնպես էլ՝ 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքով սահմանված են արդյո՞ք այնպիսի հանգամանքներ, որոնց բացակայությունը՝ գործի քննությամբ պարզելուց հետո միայն առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանները կարող են վարույթ ընդունած քաղաքացիական գործերն ըստ ենթակայության Սնանկության դատարանի քննությանը հանձնելու մասին հարց քննարկել,

4) կարող են արդյո՞ք «Սնանկության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին Ազգային ժողովի կողմից 12.12.2019թ. ընդունված թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի (ուժի մեջ է մտել 15.04.2020թ.) կարգավորումները կիրառվել մինչ այդ օրենքի ուժի մեջ մտնելը Սնանկության դատարանի վարույթում գտնվող սնանկության գործի հետագա վարման կամ առանձին դատավարական գործողությունների կատարման գործընթացում,

5) որո՞նք էին մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքով սահմանված այն պահանջները, որոնց վերաբերյալ քաղաքացիական գործում փաստերի առկայությունը կարող էր միայն թույլ տալ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններին՝ վարույթ ընդունած քաղաքացիական գործերն ըստ ենթակայության Սնանկության դատարանի քննությանը հանձնելու մասին կատարել իրավաչափ եզրահանգում,

6) որո՞նք են 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքով սահմանված այն պահանջները, որոնց վերաբերյալ քաղաքացիական գործում փաստերի առկայությունը կարող է միայն թույլ տալ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններին՝ վարույթ ընդունած քաղաքացիական գործերն ըստ ենթակայության Սնանկության դատարանի քննությանը հանձնելու մասին կատարել իրավաչափ եզրահանգում:

Դիրքորոշումներ 1-ին հարցադրման վերաբերյալ.

17.06.1998 թվականին ընդունված, 01.01.1999 թվականին ուժի մեջ մտած և 09.04.2018 թվականին ուժը կորցրած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ Նախկին օրենսգիրք) 1-ին հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության դատարաններում (այսուհետ՝ դատարաններ) քաղաքացիական գործերով դատավարության կարգը սահմանվում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, նույն օրենսգրքով, Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրքով և դրանց համապատասխան ընդունված այլ օրենքներով: Այլ օրենքներում (բացառությամբ սնանկության վարույթը կարգավորող օրենքների) պարունակվող քաղաքացիական դատավարության իրավունքի նորմերը պետք է համապատասխանեն նույն օրենսգրքին:

Նախկին օրենսգրքի՝ «Առարկայական ընդդատությունն ընդհանուր իրավասության դատարանին» վերտառությամբ 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ քաղաքացիական բոլոր գործերն ընդդատյա են առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

Նախկին օրենսգրքի՝ «Տարածքային ընդդատությունը» վերտառությամբ 12-րդ գլխի 86-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը՝ ընդդատության կանոնների պահպանմամբ իր վարույթ ընդունած գործը պետք է քննի ըստ էության, թեկուզև այն հետագայում դարձել է ընդդատյա այլ դատարանի:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ դատարանը գործը հանձնում է այլ դատարանի քննության՝

1) եթե գործը տվյալ դատարանում քննելիս պարզվել է, որ այն վարույթ է ընդունվել ընդդատության կանոնների խախտմամբ.

2) (...)

3) գործը տվյալ դատարանում քննելու անհնարինության այլ դեպքերում:

Վերոգրյալ իրավանորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ Նախկին օրենսգրքի գործողության ժամանակահատվածում ՀՀ դատարաններում քաղաքացիական գործերով դատավարության կարգը սահմանվում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, նույն օրենսգրքով, Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրքով և դրանց համապատասխան ընդունված այլ օրենքներով: Ընդ որում, այլ օրենքներում պարունակվող քաղաքացիական դատավարության իրավունքի նորմերը պետք է համապատասխանեին Նախկին օրենսգրքին: Միակ բացառությունն այս կանոնից նախատեսված է սնանկության վարույթը կարգավորող օրենքների համար:

Նախկին օրենսգիրքը, կարգավորելով քաղաքացիական դատավարության կարգով քննության ենթակա գործերի շրջանակը, քաղաքացիաիրավական բնույթի բոլոր վեճերի ընդդատությունը վերապահել է առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին: Ընդ որում, Նախկին օրենսգիրքը, գործածելով «առարկայական ընդդատություն» և «տարածքային ընդդատություն» եզրույթները, սահմանափակվել է առարկայական ընդդատության վերաբերյալ միայն նույն օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի կարգավորմամբ: Նշվածով հանդերձ՝ Նախկին օրենսգրքում առանձին գլխով առավել հանգամանալից կարգավորված են տարածքային ընդդատության կանոնները: Մասնավորապես, օրենսդիրը ոչ միայն սահմանել էր այդ կանոններից յուրաքանչյուրին առաջադրվող պայմանները, այլև նախատեսել էր որոշակի հետևանքներ այդ կանոնների խախտմամբ հայցադիմումը վարույթ ընդունելու պարագայում՝ նման իրավիճակում Նախկին օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով իմպերատիվ կերպով պարտավորեցնելով դատարանին գործը հանձնել այլ դատարանի քննությանը, եթե գործը տվյալ դատարանում քննելիս պարզվել է, որ այն վարույթ է ընդունվել ընդդատության կանոնների խախտմամբ: Միաժամանակ նույն հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետում օրենսդիրը սահմանել էր, որ ***դատարանը գործը հանձնում է այլ դատարանի քննության՝ գործը տվյալ դատարանում քննելու անհնարինության այլ դեպքերում*** առանց բացահայտելու նման դեպքերի հնարավոր շրջանակը կամ սահմանելու այդպիսի լիազորության կիրառման համար անհրաժեշտ՝ ուղղորդող պայման (պայմաններ), ինչպես դա առկա է նույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետում:

Վերոգրյալն ուղղակիորեն փաստում է նշված իրավակարգավորման անորոշությունը և իրավակիրառման գործընթացում խնդրահարույց բնույթը: Նշված նկատառումով, ելնելով քննարկվող իրավակարգավորման մեջ պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությունից՝ հարկ է նշել, որ օրենսդիրն այս դեպքում, որպես միակ ուղղորդող չափանիշ, սահմանել է ***գործը հարուցված դատարանում քննելու անհնարինությունը***: Այս կապակցությամբ կարևորվում է հետևյալ հարցադրման պարզաբանումը. արդյո՞ք այդ անհնարինությունը բացառապես պետք է

պայմանավորված լինի տարածքային ընդդատության որևէ կանոնի կիրառելիությամբ, թե նման անհնարինություն կարող է ծագել նաև առարկայական ընդդատության կանոնի կիրառման կամ դրա փոփոխության արդյունքում:

Համակարգային մեկնաբանության ենթարկելով Նախկին օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 1-ին մասի և նույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի իրավադրույթները՝ պետք է նշել, որ օրենսդիրը հստակ կարգավորել է տարածքային ընդդատության կանոնի խախտմամբ վարույթ ընդունված և գործի քննության ընթացքում տարածքային ընդդատության փոփոխության դեպքերը՝ առաջին դեպքում նախատեսելով գործը հանձնելու դատարանի իմպերատիվ լիազորություն, իսկ երկրորդ դեպքում պարտավորեցնելով շարունակել գործի քննությունն այն հարուցված դատարանում: Հետևաբար կարելի է փաստել, որ Նախկին օրենսգիրքը սպառիչ կերպով կարգավորել է տարածքային ընդդատության կանոններով պայմանավորված գործերի հանձնման կամ հետագա քննության հարցը և նույն օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված իրավիճակը որևէ կերպ չի կարող ենթադրել տարածքային ընդդատության կանոնի խախտման կամ փոփոխության հիմքով գործը հանձնելու իրավական հնարավորությունը: Ինչպես արդեն իսկ նշվեց, թեև օրենսդիրը չի բացահայտել Նախկին օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետով հնարավոր իրավիճակները, սակայն դատական պրակտիկայում այդպիսին կարող են դիտարկվել այն դեպքերը, երբ գործը տվյալ դատարանում քննելու անհնարինությունը պայմանավորված է տվյալ դատարանի՝ գործը քննելու իրավասություն ունեցող բոլոր դատավորների կողմից ինքնաբացարկ հայտնելու փաստով կամ վերադաս դատարանի կողմից դատական ակտի բեկանման դեպքում տվյալ դատարանի բոլոր դատավորների՝ գործի քննությանը մասնակցություն ունենալու հանգամանքով: Ընդ որում, վկայակոչված երկու դեպքում էլ օբյեկտիվորեն առկա է գործը տվյալ դատարանում քննելու անհնարինություն, այդ անհնարինությունը որևէ կերպ պայմանավորված չէ ընդդատության կանոնի խախտմամբ կամ փոփոխությամբ: Ընդհակառակը, նման անհնարինությամբ պայմանավորված՝ գործն այլ դատարան ուղարկելու արդյունքում տեղի է ունենում տարածքային ընդդատության այնպիսի փոփոխություն, որը փաստորեն չի համապատասխանում տվյալ գործի տարածքային ընդդատության վերաբերյալ օրենսդրի կողմից սահմանած ընդհանուր կամ հատուկ կանոնին:Վերոգրյալից հետևում է, որ Նախկին օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի վկայակոչմամբ գործն այլ դատարան ուղարկելու հիմքը որևէ աղերս չէր կարող (չի կարող) ունենալ տարածքային ընդդատության կանոնների հետ՝ անկախ այն հանգամանքից, որ օրենսդրական շարադրանքի պայմաններում տեղ է գտել Նախկին օրենսգրքի «Տարածքային ընդդատությունը» վերտառությամբ գլխում: Նման պայմաններում քննարկելով այն հարցը, թե արդյոք այն կարող է վերաբերել առարկայական ընդդատության կանոնին՝ պետք է արձանագրել հետևյալը.

Նախկին օրենսգիրքը նախատեսում էր, որ Հայաստանի Հանրապետությունում քաղաքացիական դատավարության կարգը սահմանվում է նաև այլ օրենքներով: Որպես այլ՝ այդպիսի օրենք՝ կիրառման ենթակա է(էր) «Սնանկության մասին» օրենքը, ընդ որում՝ նշված օրենքում պարունակվող քաղաքացիական դատավարության իրավունքի նորմերը կարող էին չհամապատասխանել Նախկին օրենսգրքի դրույթներին:

«Սնանկության մասին» օրենքում 17.06.2016թ. ընդունված և 23.07.2016թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-105-Ն օրենքով կատարված փոփոխությունների և լրացումների արդյունքում «Սնանկության գործերի առարկայական ընդդատությունը» վերտառությամբ

4-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրվել է հետևյալ բովանդակությամբ. «Սնանկության գործով պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների առնչությամբ ծագած բոլոր քաղաքացիաիրավական վեճերը, որտեղ պարտապանը հանդես է գալիս որպես պատասխանող կամ պատասխանողի կողմում հանդես եկող երրորդ անձ, քննվում են նույն սնանկության գործի շրջանակում»: Ընդ որում, նշված փոփոխությունը և լրացումը նախատեսող օրենքի նախագծի ընդունման հիմնավորումներում, որպես այդպիսի փոփոխության անհրաժեշտությունը հիմնավորող փաստարկ, նշված է. «Գործնականում հաճախ է հանդիպում, երբ պարտապանին վերաբերող վեճերը քննվում են տարբեր դատարաններում, օրինակ, երբ պարտապանը վիճարկում է գործարքների անվավերությունը, գույքային պահանջներ է ներկայացնում և այլն: Նման դեպքերում սնանկության գործը մնում է առկախված: Պարտապանին վերաբերող բոլոր քաղաքացիական գործերը մեկ վարույթում քննելը կարող է այն ավելի արդյունավետ դարձնել»[1]: Շարադրվածից հետևում է, որ օրենսդրական այս փոփոխության նախաձեռնման և իրականացման նպատակը պարտապանին վերաբերող քաղաքացիական գործերը մեկ վարույթում կենտրոնացնելն է, որը պետք է ապահովի արդարադատության արդյունավետությունը: Փաստորեն, քննարկվող կարգավորմամբ սահմանվել է առարկայական ընդդատության՝ Նախկին օրենսգրքի կարգավորումը լրացնող նոր կարգավորում, որը նախատեսում է, որ որոշակի քաղաքացիական գործեր ենթակա են քննության սնանկության գործի շրջանակում: Ընդ որում, եթե նոր հարուցվելիք գործերի պարագայում արդեն իսկ կանխորոշված էր դրանց առարկայական ընդդատությունը, ապա արդեն իսկ հարուցված գործերի պարագայում նոր կանոնի կիրառելիությունը պարզաբանման անհրաժեշտություն ունի: Մասնավորապես, վերջին դեպքում ստացվում է, որ դատարանի վարույթում առկա է Նախկին օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասին համապատասխանող քաղաքացիական գործ, որը միաժամանակ համապատասխանում է «Սնանկության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-105-Ն օրենքով սահմանված՝ առարկայական ընդդատության չափանիշներին: Այլ կերպ ասած՝ առաջանում է տվյալ գործը սնանկության վարույթից դուրս քննելու օբյեկտիվ անհնարինություն, որն էլ կարող է որակվել որպես Նախկին օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետով նախատեսված՝ «**գործը տվյալ դատարանում քննելու անհնարինության այլ դեպք»:** Հետևաբար կարելի է արձանագրել, որ Նախկին օրենսգրքի գործողության շրջանակներում հարուցված և քննվող այն քաղաքացիական գործերը, որոնք «Սնանկության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-105-Ն օրենքի ուժով ենթակա են քննության սնանկության վարույթում, Նախկին օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի հիմքով կարող են հանձվել սնանկության գործը քննող դատարանին, տվյալ պարագայում՝ Սնանկության դատարանին:

Դիրքորոշումներ 2-րդ հարցադրման վերաբերյալ.

09.02.2018թ. ընդունված և 09.04.2018թ. ուժի մեջ մտած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ Գործող օրենսգիրք) 1-ին հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ նույն օրենսգիրքը սահմանում է **Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում (այսուհետ՝ առաջին**

[1] http://parliament.am/drafts.php?sel=showdraft&DraftID=8199&Reading=0

ատյանի դատարան), Հայաստանի Հանրապետության վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանում (այսուհետ՝ վերաքննիչ դատարան) և Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատում (այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան) քաղաքացիական գործերով դատավարության իրականացման կարգը:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ նույն օրենսգրքով սահմանված կանոնները կիրառելի են **Հայաստանի Հանրապետության սնանկության դատարանում (այսուհետ՝ սնանկության դատարան)** սնանկության գործի վարման և դրա շրջանակում առանձին քաղաքացիական գործերի քննության նկատմամբ, եթե այլ բան նախատեսված չէ «Սնանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով:

Գործող օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին ատյանի դատարանում, բացառությամբ «Սնանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի:

Գործող օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործն ըստ տարածքային ընդդատության կամ ըստ ենթակայության ստացած դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում այն վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի տարածքային ընդդատությանը կամ ենթակայությանը:

Նույն հոդվածի՝ մինչև 21.11.2019թ. խմբագրությամբ գործող 4-րդ մասի համաձայն՝ նույն հոդվածով սահմանված կարգը կիրառվում է նաև ***վարչական դատարանի կողմից*** վերահասցեագրված գործի նկատմամբ:

Նույն հոդվածի՝ 21.11.2019թ. խմբագրությամբ գործող 4-րդ մասի համաձայն՝ նույն հոդվածով սահմանված կարգը կիրառվում է նաև ***վարչական կամ սնանկության դատարանի*** կողմից համապատասխանաբար վերահասցեագրված հայցադիմումի կամ հանձնված գործի նկատմամբ:

Գործող օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ նույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ **առաջին ատյանի դատարանի վարույթում գտնվող գործերը առաջին ատյանի դատարանում** քննվում են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգրքի նորմերով:

Ի տարբերություն Նախկին օրենսգրքի՝ 09.02.2018 թվականին ՀՀ քաղաքացիական դատավարության նոր օրենսգրքի ընդունմամբ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության համակարգ ներդրվեց նաև նոր գործիքակազմ, այն է՝ գործի հարուցման կամ քննության փուլերում տվյալ գործի ընդդատության կամ ենթակայության շուրջ ծագած վեճը լուծելու իրավական ընթացակարգ՝ նման լիազորություն վերապահելով Վճռաբեկ դատարանի նախագահին: Ընդ որում, եթե մինչև 21.11.2019թ. խմբագրությամբ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը հնարավորություն չէր տալիս լուծելու քաղաքացիական գործեր քննող ընդհանուր իրավասության դատարանների և Սնանկության դատարանի միջև ծագած՝ գործի ենթակայության վերաբերյալ վեճը, ապա 21.11.2019թ. խմբագրությամբ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին օժտել է նաև նշված ենթակայության վեճը լուծելու իրավասությամբ՝ համապատասխանաբար գործի ենթակայության վերաբերյալ անհամաձայնություն ունենալու դեպքում նման հարցով գործը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու լիազորություն վերապահելով նաև գործը ստացած Սնանկության դատարանին:

Նկատի ունենալով, որ Սնանկության դատարանի՝ գործի ենթակայության շուրջ ծագած վեճով Վճռաբեկ դատարանի նախագահին դիմելու և նման վեճը լուծելու Վճռաբեկ դատարանի նախագահի լիազորության առկայության հարցը կարող է որոշակիորեն խնդրահարույց համարվել Նախկին օրենսգրքի գործողության ժամանակահատվածում հարուցված և քննվող գործերի պարագայում՝ Նախկին օրենսգրքում համապատասխան լիազորությունների և ընթացակարգերի բացակայության հիմքով, հարկ է անդրադառնալ և պարզաբանել հետևյալ հարցադրումը.

արդյո՞ք այն դեպքում, երբ Նախկին օրենսգրքի գործողության ժամանակահատվածում հարուցված և Նախկին օրենսգրքի կանոններով քննվող գործը հանձնվել է Սնանկության դատարանին, և Սնանկության դատարանն անհամաձայնություն ունի գործի ենթակայության վերաբերյալ, Սնանկության դատարանը պե՞տք է ղեկավարվի Նախկին օրենսգրքով, որը ենթակայության վեճի լուծման ընթացակարգ և ըստ այդմ՝ համապատասխան լիազորություններ չի նախատեսում, թե նոր՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի կանոնով, որը սահմանում է, որ գործն ըստ ենթակայության ստացած դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում այն վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ***ենթակայությանը***:

Ընդ որում, նշված խնդիրը հարկ է դիտարկել ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում 21.11.2019թ. ուժի մեջ մտած լրացման համատեքստում՝ համակարգային վերլուծության ենթարկելով Գործող օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերը և նույն օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 4-րդ մասը:

Գործող օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 4-րդ մասի վերլուծությունից ուղղակիորեն հետևում է, որ Նախկին օրենսգրքի դրույթները կիրառելի են միայն 09.02.2018թ. ընդունված ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ **առաջին ատյանի դատարանի** վարույթում գտնվող և **առաջին ատյանի դատարանում** քննվող գործերի նկատմամբ, որպիսին Գործող օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 1-ին մասը դիտարկում է միայն ***Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին***: Նույն հոդվածի 2-րդ մասում տարբերակված կերպով գործածելով **«Սնանկության դատարան»** եզրույթը՝ օրենսդիրը որևէ կերպ այն չի ներառել նույն օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 4-րդ մասի կարգավորման մեջ, ինչից հետևում է, որ Նախկին օրենսգրքով գործի քննությունն իրականացնելու պայմանը հասցեագրված է ***միայն Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին***: Ավելին, Գործող օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 4-րդ մասը գործածում է նաև **«վարույթում գտնվող»** արտահայտությունը, որպիսի իրավիճակը բացառվում է այն դեպքում, երբ Սնանկության դատարանին Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանից գործ է փոխանցվում: Նման իրավիճակում գործը դեռևս չի գտնվում Սնանկության դատարանի վարույթում, հետևաբար Գործող օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 4-րդ մասի կարգավորումն այդպիսի իրավիճակում կիրառելի չէ: Միաժամանակ նկատի ունենալով Գործող օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 2-րդ մասի կարգավորումը, որը նախատեսում է, որ նույն օրենսգրքով սահմանված կանոնները կիրառելի են **Հայաստանի Հանրապետության սնանկության դատարանում (այսուհետ՝ սնանկության դատարան)** սնանկության գործի վարման և դրա շրջանակում առանձին քաղաքացիական գործերի քննության նկատմամբ, Սնանկության դատարանը փոխանցված քաղաքացիական գործի

ընդունելության հարցը լուծելիս, հիմք ընդունելով Գործող օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավանորմը, իրավասու է ծագած ենթակայության վեճը լուծելու համար գործն ուղարկել Վճռաբեկ դատարանի նախագահին: Վճռաբեկ դատարանի նախագահն էլ վերը շարադրված պատճառաբանությունների հիմքով իրավասու է Գործող օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի կիրառմամբ լուծելու իրեն հասցեագրված ենթակայության վեճը:

Դիրքորոշումներ 3-րդ հարցադրման վերաբերյալ.

Մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի համաձայն՝ «պարտապանին սնանկ ճանաչելու մասին վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու օրվանից՝ կարճվում կամ ավարտվում են պարտապանից ***գումարի բռնագանձման կամ գույք հանձնելու պահանջով*** քաղաքացիական, վարչական կամ արբիտրաժային տրիբունալի վարույթում գտնվող գործերը, և պարտապանի դեմ պարտատերերի պահանջները կարող են ներկայացվել սնանկության վարույթի շրջանակներում՝ սույն օրենքով սահմանված ժամկետներում և կարգով»:

Նույն կարգավորումն առկա է նաև 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետում:

15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի գ) կետի համաձայն՝ «(...) դատարանը պարտապանին սնանկ ճանաչելու, դիմումը մերժելու կամ դիմումն առանց քննության թողնելու, ինչպես նաև գործի վարույթը կարճելու մասին անհապաղ տեղեկացնում է՝

(...),

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանին՝ Հայաստանի Հանրապետության բոլոր դատարաններին ծանուցելու համար,

(...)»:

Նույն կարգավորումն առկա է նաև մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի գ) կետում:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ Օրենգիրք) 182-րդ հոդվածի 1-ին մասի 12-րդ կետի կետի համաձայն՝ «Առաջին ատյանի դատարանը դատավարության ցանկացած փուլում կարճում է գործի վարույթը, եթե՝

(...),

օրենքով նախատեսված այլ դեպքերում»:

09.04.2018թ. ուժը կորցրած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 109-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ «Դատարանը կարճում է գործի վարույթը, եթե՝ վեճը ենթակա չէ դատարանում քննության»:

Օրենսգրքի 439-րդ հոդվածի 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ մասերի համաձայն՝

«Սույն օրենսգիրքն ուժի մեջ մտնելու պահից ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգիրքը:

Մինչև սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելը ներկայացված հայցադիմումների, դիմումների և բողոքների վարույթ ընդունելու հարցը լուծելիս կիրառվում են Հայաստանի

Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգրքի նորմերը:

Սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ առաջին ատյանի դատարանի վարույթում գտնվող գործերն առաջին ատյանի դատարանում քննվում են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության 1998 թվականի հունիսի 17-ի օրենսգրքի նորմերով»:

Վերոգրյալ իրավակարգավորումների համակարգային վերլուծությունից հետևում է, որ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններն իրենց վարույթում քննվող քաղաքացիական գործերով պատասխանողների սնանկ ճանաչված լինելու վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանից ծանուցում ստանալու կամ Օրենսգրքով թույլատրելի ցանկացած այլ աղբյուրից տեղեկատվություն ստանալու դեպքում առաջին հերթին իրենց վարույթում գտնվող քաղաքացիական գործերով պետք է քննարկման առարկա դարձնեն գործի վարույթը՝ «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետով սահմանված կարճելու հիմքի առկայության հարցը: Միաժամանակ հարկ է նշել, որ տվյալ հիմքի առկայության դեպքում քաղաքացիական գործի վարույթը կարճելու իրավական հնարավորություններն առկա են ինչպես 09.04.2018թ. ուժը կորցրած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 109-րդ հոդվածի 1-ին կետում, այնպես էլ՝ Օրենսգրքի 182-րդ հոդվածի 1-ին մասի 12-րդ կետում:

«Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի բովանդակության ուսումնասիրությունից հետևում է, որ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում քննվող այն քաղաքացիական գործի վարույթն է ենթակա կարճման, որով հայցվորի կողմից պատասխանողին ուղղված է ***գումարի բռնագանձման պահանջ կամ գույք հանձնելու պահանջ:*** Հետևաբար «Սնանկության մասին» օրենքի վկայակոչված հիմքով քաղաքացիական գործի վարույթը կարճելու անհրաժեշտություն կարող է ծագել հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում՝

ա) քաղաքացիական գործով պատասխանողը դատարանի օրինական ուժի մեջ մտած վճռով սնանկ է ճանաչվել,

բ) քաղաքացիական գործով սնանկ ճանաչված պատասխանողի դեմ ներկայացված է գումարի բռնագանձման կամ գույք հանձնելու պահանջ:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ գումարի բռնագանձման պահանջի դեպքում առավել քան հստակ է դատական գործերի շրջանակը, իսկ գույք հանձնելու պահանջի մասով իրավակիրառ պրակտիկայում հնարավոր է առաջանան որոշակի տարընկալումներ, ինչպես նաև նկատի ունենալով դատական գործերը մեկ դատարանից մեկ այլ դատարան անհարկի հանձնելը, գործերի քննության անհարկի ձգձգումները կանխելու կարևորությունն ու անհրաժեշտությունը, և այդ հանգամանքների հնարավոր ազդեցությունը գործի ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունքի ապահովման գործընթացի վրա՝ գտնում եմ, որ հարկ է վերլուծել «Սնանկության մասին» օրենքի վերը նշված հոդվածի իմաստով «գույք հանձնել» եզրույթի հասկացությունը:

Պարտապանի գույքի կազմում ներառման ենթակա գույքի շրջանակը հստակ սահմանված է մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասում: Հիշյալ կարգավորումը որոշակի փոփոխությունների է ենթարկվել 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքով: Մասնավորապես՝ մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Պարտապանի գույքի կազմում է

ներառվում պարտապանին պատկանող ցանկացած գույք, իրավունք կամ այլ ակտիվ, ներառյալ՝ մտավոր սեփականության օբյեկտ: Ի ապահովումն պարտապանի՝ սույն օրենքի 43-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված մորատորիում չտարածելու մասին դատարանին ծանուցած ապահովված իրավունքով պարտատիրոջ առջև ստանձնած պարտավորության համար ապահովված իրավունքի առարկան (այդ թվում՝ երրորդ անձին պատկանող) չի ընդգրկվում պարտապանի գույքի կազմում, բացառությամբ դրա իրացումից ստացված միջոցների, որոնք պարտապանի գույքի կազմում են ընդգրկվում սույն օրենքի 43-րդ հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված դեպքում»:

15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «պարտապանի գույքի կազմում է ներառվում պարտապանին պատկանող ցանկացած գույք, իրավունք կամ այլ ակտիվ, ներառյալ՝ մտավոր սեփականության օբյեկտ կամ այլ գույքային իրավունքներ, ինչպես նաև երրորդ անձին պատկանող ապահովված իրավունքի առարկաները: Ապահովված իրավունքի այն առարկան (այդ թվում՝ երրորդ անձին պատկանող), որի վերաբերյալ դատարանը սույն օրենքի 39.2-րդ հոդվածով սահմանված կարգով ընդունել է ապահովված պարտատիրոջ պահանջի չափը հաստատելու և ապահովված իրավունքի առարկայի իրացում թույլատրելու մասին որոշում, չի ընդգրկվում պարտապանի գույքի կազմում, բացառությամբ դրա իրացումից ստացված միջոցների, որոնք պարտապանի գույքի կազմում ընդգրկվում են սույն օրենքի 43-րդ հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված դեպքում»:

Հետևաբար, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ թեպետ 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասում ընդլայնվել է պարտապանի գույքի կազմում ներառման ենթակա գույքի կազմի շրջանակը, այդ թվում՝ երրորդ անձին պատկանող ապահովված իրավունքի առարկաների ներառման ենթակա լինելու առումով, այդուհանդերձ, հարկ է նկատի ունենալ, որ ինչպես մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի, այնպես էլ՝ 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասի կարգավորումը վերաբերում է պատասխանողին պատկանող գույքին:

Այս մեկնաբանությունն առավել ամրապնդվում է «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասով (ներկայումս գործող խմբագրությամբ) սահմանված այն լրացուցիչ պահանջով, որ հարուցված քաղաքացիական գործն իր ազդեցությունը պետք է ունենա սնանկության գործով պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարելի է արձանագրել, որ վերը նշված իրավակարգավորումների բովանդակային վերլուծությունից հետևում է, որ «գույք հանձնել» եզրույթը վերաբերում է պարտապանին սեփականության իրավունքով պատկանող, ինչպես նաև «Սնանկության մասին» օրենքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասի բովանդակության մեջ բացահայտված գույքին, այլ ոչ թե պարտապանի մոտ գտնվող ցանկացած գույքին:

Դիրքորոշումներ 4-րդ հարցադրման վերաբերյալ.

«Սնանկության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին Ազգային ժողովի կողմից 12.12.2019թ. ընդունված (ուժի մեջ է մտել 15.04.2020թ.)

թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի՝ «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» սահմանող 72-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի ապրիլի 15-ից և տարածվում է սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո հարուցված սնանկության գործերի վրա: Մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը հարուցված սնանկության գործերը վարվում են մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի նորմերով»:

«Սնանկության մասին» օրենքի՝ սնանկության գործերի քննության կարգը սահմանող 1-ին հոդվածի համաձայն՝

«1. Սնանկության գործերի վարումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով և սույն օրենքով սահմանված կարգով:

2. Եթե սույն օրենքով սահմանված են այլ կանոններ, քան Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով, ապա սնանկության գործի քննությունն իրականացվում է սույն օրենքով սահմանված կանոններով»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ Օրենսգրքի գործողության ոլորտը սահմանող 1-ին հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերի համաձայն՝

«սույն օրենսգրքով սահմանված կանոնները կիրառելի են Հայաստանի Հանրապետության սնանկության դատարանում (այսուհետ՝ սնանկության դատարան) սնանկության գործի վարման և դրա շրջանակում առանձին քաղաքացիական գործերի քննության նկատմամբ, եթե այլ բան նախատեսված չէ «Սնանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով:

Քաղաքացիական դատավարությունն իրականացվում է գործի քննության կամ առանձին դատավարական գործողության կատարման ժամանակ գործող օրենքով»:

Վերոգրյալ իրավակարգավորումները վերլուծելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 41-րդ հոդվածի իրավակարգավորման լույսի ներքո՝ կարելի է հստակորեն արձանագրել, որ Ազգային ժողովի կողմից 12.12.2019թ. ընդունված թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքով մեծածավալ փոփոխություններ և լրացումներ են կատարվել «Սնանկության մասին» օրենքում, և Օրենքի «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» սահմանող հոդվածով տրվել են այն անհրաժեշտ իրավական լուծումները, որոնք հնարավորություն են տալիս տարանջատել մինչև Օրենքի ընդունումը հարուցված և Օրենքի ընդունումից հետո հարուցված սնանկության վարույթների նկատմամբ հետագա կիրառելի իրավակարգավորումների շրջանակը: Այսինքն՝ հստակ ընդգծվել է այն սահմանագիծը, թե սնանկության գործերի որ խմբի նկատմամբ է գործում 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի կարգավորումները (այդ թվում՝ 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իմաստով), և սնանկության գործերի որ խմբի նկատմամբ է շարունակում գործել մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի կարգավորումները (այդ թվում՝ 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իմաստով):

Վերոգրյալ իրավական վերլուծության արդյունքում հստակ է այն, որ մինչև 2020 թվականի ապրիլի 15-ը հարուցված սնանկության գործերի վարման գործընթացում կիրառելի չէ 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի իրավակարգավորումները: Հետևաբար, առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանները քաղաքացիական գործերը 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի հիմքով Սնանկության դատարան ըստ ենթակայության ուղարկելիս,

ի թիվս այլ հանգամանքների, պետք է պարզեն Սնանկության դատարանում վարվող սնանկության գործը հարուցվել է մինչև 15.04.2020 թվականը (օրենքի ուժի մեջ մտնելը), թե հարուցվել է 15.04.2020 թվականից հետո: Սա է այն սահմանագիծը, որ առաջին ատյանի դատարանները պետք է նկատի ունենան կիրառելի իրավունքի նորմերն ընտրելու գործընթացում:

Միաժամանակ հարկ է նշել, որ ի թիվս 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի մյուս կարգավորումների, նույն օրենքի՝ «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» սահմանող 72-րդ հոդվածի 10-րդ մասը կիրառելիս պետք է այն դիտարկել համակարգային, այն է՝ նույն հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորման լույսի ներքո և շրջանակներում:

Մինչև 15.04.2020 թվականը հարուցված սնանկության գործերի վարման գործընթացում 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքով սահմանված իրավակարգավորումները կիրառելը, այդ թվում՝ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի կիրառման իմաստով, ուղղակի կիսկասի նույն օրենքի՝ «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» սահմանող 72-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորմանը:

Դիրքորոշումներ 5-րդ հարցադրման վերաբերյալ.

Մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «սնանկության գործով պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների առնչությամբ ծագած բոլոր քաղաքացիաիրավական վեճերը, որտեղ պարտապանը հանդես է գալիս որպես պատասխանող կամ պատասխանողի կողմում հանդես եկող երրորդ անձ, քննվում են նույն սնանկության գործի շրջանակում»:

Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններն իրենց վարույթում գտնվող քաղաքացիական գործերը **մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասով** սահմանված իրավակարգավորման հիման վրա կարող են ըստ ենթակայության ուղարկել Սնանկության դատարան հետևյալ հանգամանքների հաշվառմամբ և պարզմամբ.

1) պետք է բացառված լինի քաղաքացիական գործի վարույթը «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի հիմքով կարճելու իրավական հնարավորությունը,

2) քաղաքացիական գործով վեճը պետք է ծագած լինի սնանկության գործով պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների առնչությամբ,

3) սնանկության գործով պարտապանը պետք է հանդիսանա առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում քննվող քաղաքացիաիրավական վեճով պատասխանող կամ պատասխանողի կողմում հանդես եկող երրորդ անձ:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 41-րդ հոդվածի իրավակարգավորումների լույսի ներքո մեկնաբանելով մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝ կարելի է փաստել, որ միայն վերը նշված երեք պայմանների միաժամանակյա առկայությամբ գործը Սնանկության դատարանի քննությանը հանձնված լինելու դեպքում է հնարավոր արձանագրել, որ գործն ըստ ենթակայության ուղարկած առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը չի

հանդիսանում այն պատշաճ դատարանը, որը տվյալ գործով պետք է իրականացնի հետագա քննություն:

Դիրքորոշումներ 6-րդ հարցադրման վերաբերյալ.

Մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իրավակարգավորումը սահմանելիս Օրենսդիրը նպատակ է հետապնդել ապահովել սնանկության գործընթացի արդյունավետությունը, այդ թվում՝ ապահովել սնանկության գործի վարման ամբողջականությունը, գործով բացահայտել հնարավոր բոլոր պարտատերերին և նրանց պահանջները, սնանկության վարույթով անցնող ցանկացած գույքի վերաբերյալ հարցի քննարկում կազմակերպել միայն սնանկության վարույթում, ինչը կապահովի սնանկության վարույթի արդյունավետությունը և սնանկության վարույթի մասնակիցների իրավունքների ամբողջական իրացումը, քաղաքացիական և սնանկության գործերի ողջամիտ ժամկետում քննությունը, բացառելով հանդերձ նույն գույքի կամ իրավունքի վերաբերյալ տարբեր դատարաններում քննվող գործերի, ինչպես նաև դատական ակտերի առկայությունը և այլն:

Օրենսդրի այս կամքն իր ցայտուն արտահայտումն է ստացել տեղի ունեցած օրենսդրական փոփոխություններում, որպիսի իրավիճակում ուշադրության է արժանի «Սնանկության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին Ազգային ժողովի կողմից ընդունված 12.12.2019թ. թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքը (ուժի մեջ է մտել 15.04.2020թ.):

Այսպես. 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի նոր խմբագրությամբ 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ սնանկ ճանաչված պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների, երրորդ անձին պատկանող ապահովված իրավունքի առարկայի, պարտապանի և պարտատիրոջ մասնակցությամբ կնքված, ներառյալ՝ պարտավորությունների կատարման ապահովման միջոցների պայմանագրերի առնչությամբ ծագած և պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա ազդող վեճերով քաղաքացիական գործերը, բացառությամբ կառավարչի կողմից ներկայացվող հայցերով հարուցվող քաղաքացիական գործերի, քննում է սնանկության գործը վարող դատավորը նույն սնանկության գործի շրջանակում՝ որպես առանձին քաղաքացիական գործեր (այսուհետ՝ առանձին քաղաքացիական գործեր):

Նշված նոր իրավակարգավորման բովանդակության բացահայտման արդյունքում կարելի է արձանագրել, որ օրենսդրի սահմանած նոր իրավակարգավորումն ենթադրում է քաղաքացիական գործերի առավել լայն շրջանակի քննություն սնանկության վարույթի շրջանակում, մասնավորապես՝ այն քաղաքացիական գործերը, որոնք կապված են սնանկ ճանաչված պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների, երրորդ անձին պատկանող ապահովված իրավունքի առարկայի, պարտապանի և պարտատիրոջ մասնակցությամբ կնքված, ներառյալ՝ պարտավորությունների կատարման ապահովման միջոցների պայմանագրերի առնչությամբ ծագած և պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա ազդող վեճերի հետ (բացառությամբ սնանկության գործերով կառավարչների կողմից ներկայացվող հայցերով հարուցվող քաղաքացիական գործերի):

Այդուհանդերձ, ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ օրենսդիրը սահմանել է նաև 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ

«Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակարգավորման շրջանակներում Սնանկության դատարանի կողմից քննության ենթակա (այդ թվում՝ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններից ըստ ենթակայության ստացված) գործերի շրջանակը որոշելու համար անհրաժեշտ իրավակարգավորումները, որոնց վերաբերյալ իրավական վերլուծությունները մանրամասնորեն շարադրված են «Դիրքորոշումներ 2-րդ հարցադրման վերաբերյալ» հատվածում: Այսինքն՝ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններում հարուցված քաղաքացիական գործերի փաստական հանգամանքների՝ 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակարգավորմանը համապատասխանելն ինքնին բավարար չէ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության Սնանկության դատարանի քննությանը հանձնելու մասին եզրահանգում կատարելու համար:

Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններն իրենց վարույթում գտնվող քաղաքացիական գործերը **15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասով** սահմանված իրավակարգավորման հիման վրա կարող են ըստ ենթակայության ուղարկել Սնանկության դատարան հետևյալ հանգամանքների հաշվառմամբ և պարզմամբ.

1) պետք է բացառված լինի քաղաքացիական գործի վարույթը «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի հիմքով կարճելու իրավական հնարավորությունը,

2) սնանկության գործը պետք է հարուցված լինի «Սնանկության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին Ազգային ժողովի կողմից ընդունված 12.12.2019թ. թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքն ուժի մեջ մտնելու հետո,

3) քաղաքացիական գործով վեճը պետք է ծագած լինի սնանկ ճանաչված պարտապանի գույքի կազմում ներառված գույքի և իրավունքների, երրորդ անձին պատկանող ապահովված իրավունքի առարկայի, պարտապանի և պարտատիրոջ մասնակցությամբ կնքված, ներառյալ՝ պարտավորությունների կատարման ապահովման միջոցների պայմանագրերի առնչությամբ, բացառությամբ կառավարչի կողմից ներկայացվող հայցերով հարուցվող քաղաքացիական գործերի,

4) քաղաքացիական գործով ծագած վեճը պետք է ազդեցություն ունենա Սնանկության դատարանում հարուցված և վարվող սնանկության գործով պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 41-րդ հոդվածի իրավակարգավորումների լույսի ներքո մեկնաբանելով 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասը՝ անհրաժեշտ է փաստել, որ միայն վերը նշված չորս պայմանների միաժամանակյա առկայությամբ գործը Սնանկության դատարանի քննությանը հանձնված լինելու դեպքում է հնարավոր արձանագրել, որ գործն ըստ ենթակայության ուղարկած առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը չի հանդիսանում այն պատշաճ դատարանը, որը տվյալ գործով պետք է իրականացնի հետագա քննություն:

Սույն քաղաքացիական գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ Դատարանի 13.04.2013թ. որոշմամբ վարույթ է ընդունվել Աիդա Վարդանյանի հայցադիմումն ընդդեմ Լևոն Համբարձումյանի, Ստյոպա Բարենցյանի, Վարդան Ասոյանի, Առաքել Ասոյանի, Սամվել Ասոյանի և ՀՀ ԿԱ ԱԳԿ Երևանի ստորաբաժանման,

որով հայցվորը պահանջել է ընդհանուր գույքից առանձնացնել իր կողմից Երևանի Գլինկայի նրբանցք թիվ 1 հասցեում փաստացի զբաղեցրած 130քմ հողատարածքը և շինությունները, ճանաչել իր սեփականության իրավունքը Երևանի Գլինկայի նրբանցքի թիվ 1 հասցեում գտնվող 130քմ հողատարածքի նկատմամբ և հանձնարարել անշարժ գույքի Երևանի տարածքային բաժնին կատարելու վերը նշված անշարժ գույքի պետական գրանցումը:

07.05.2020թ. Դատարանը որոշում է կայացրել գործն ըստ ենթակայության Սնանկության դատարան ուղարկելու մասին: Քաղաքացիական գործը Սնանկության դատարանի քննությանը ենթակա լինելու Դատարանի եզրահանգումը հիմնավորվել է Ազգային ժողովի կողմից 12.12.2019թ. ընդունված թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի 72-րդ հոդվածի 10-րդ մասի վկայակոչմամբ և կիրառմամբ, որը սահմանում է, որ «Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններում հարուցված՝ սույն օրենքի 3-րդ հոդվածին համապատասխանող գործերը սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, փոխանցվում են դատարան»: Մասնավորապես, Դատարանը, արձանագրելով, որ համաձայն www.datalex.am դատական տեղեկատվական համակարգի՝ թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 գործով Սամվել Ասոյանը Երևան քաղաքի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի 15.04.2014թ. վճռով ճանաչվել է սնանկ, եզրահանգել է, որ սույն քաղաքացիական գործով առկա են 15.04.2020 թվականի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված հիմքերը, ուստիև սույն քաղաքացիական գործը պետք է հանձնել Սնանկության դատարանի քննությանը:

Սնանկության դատարանը նույնպես թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործի ենթակայության հարցը քննարկել և իր անհամաձայնությունը հիմնավորել է Ազգային ժողովի կողմից 12.12.2019թ. ընդունված թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի իրավակարգավորումների լույսի ներքո՝ միաժամանակ արձանագրելով, որ թեև Սամվել Ասոյանը սնանկ է ճանաչվել, այդուհանդերձ առկա չեն 15.04.2020թ. խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված նախապայմանները:

Հարկ է նախ և առաջ արձանագրել, որ համաձայն www.datalex.am դատական տեղեկատվական համակարգի տվյալների՝ Երևան քաղաքի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 գործով 15.04.2014 թվականի վճռով Սամվել Ասոյանը սնանկ է ճանաչել:

Միաժամանակ հարկ է արձանագրել, որ թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 գործը հարուցվել է և նշված գործի քննությունը Դատարանում շարունակվել է Նախկին օրենսգրքով սահմանված կարգով, հետևաբար սույն որոշման «***Դիրքորոշումներ 1-ին հարցադրման վերաբերյալ»*** կետում արտահայտված իրավական վերլուծությունների հիմքով առկա էր նշված գործը սնանկության հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրությամբ նախատեսված պայմանների առկայության պարագայում Սնանկության դատարան փոխանցելու իրավական հնարավորություն: Վերոգրյալով հանդերձ՝ նկատի ունենալով, որ թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 գործը ստացած Սնանկության դատարանն իր անհամաձայնությունն է հայտնել գործի ենթակայության վերաբերյալ և այն ուղարկել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին, հարկ է նաև արձանագրել, որ սույն որոշման «***Դիրքորոշումներ 2-րդ հարցադրման վերաբերյալ»*** կետում արտահայտված իրավական վերլուծությունների հիմքով առկա է նաև Սնանկության դատարանի՝ գործը

Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու և գործի ենթակայության վերաբերյալ վեճը Վճռաբեկ դատարանի նախագահի կողմից լուծելու իրավական հնարավորությունը:

Նման պայմաններում սույն որոշման ***3-6 կետերում*** արտահայտված իրավական դիրքորոշումների համատեքստում անդրադառնալով գործի փաստական հանգամանքներին՝ գտնում եմ, որ դատարանների միջև ծագած ենթակայության վեճը լուծելու համար հարկ է պարզել հետևյալ հանգամանքները՝

ա) արդյո՞ք բացառված է թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործի վարույթը «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի հիմքով կարճելու իրավական հնարավորությունը,

բ) թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 գործի ենթակայության հարցը լուծելիս կիրառման ենթակա է մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իրավակարգավորումը, թե 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակարգավորումը,

գ) կիրառելի իրավակարգավորման շրջանակներում առկա են արդյո՞ք թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 գործը Սնանկության դատարանին հանձնելու համար անհրաժեշտ նախապայմանները:

Թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործով ներկայացված հայցապահանջների ուսումնասիրությունից հետևում է, որ թեև սնանկ ճանաչված Սամվել Ասոյանը հանդես է գալիս որպես պատասխանող, սակայն վերջինիցս գումարի բռնագանձման կամ նրան պատկանող գույք հանձնելու պահանջ ներկայացված չէ: Մասնավորապես, թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործով քննության են առնվում ընդհանուր սեփականությունից բաժնեմասն առանձնացնելու, սեփականության իրավունքը ճանաչելու և պետական գրանցում կատարելուն պարտավորեցնելու պահանջներ, մինչդեռ ինչպես հետևում է «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի կարգավորումից, նշված իրավանորմի հիմքով քաղաքացիական գործի վարույթը կարճելու պարտադիր պայման է այն, որ սնանկ ճանաչված պատասխանողի դեմ ուղղակիորեն ներկայացված լինի գումարի բռնագանձման կամ գույք հանձնելու պահանջ: Հետևաբար բացառվում է «Սնանկության մասին» օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի հիմքով թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործի վարույթը կարճելու իրավական հնարավորությունը:

Անդրադառնալով սույն գործի ենթակայության հարցը լուծելիս կիրառման ենթակա օրենսդրության հարցին՝ հարկ է նշել, որ Սամվել Ասոյանը սնանկ է ճանաչվել Երևան քաղաքի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 գործով **15.04.2014թ.** վճռով, այսինքն՝ մինչև 12.12.2019թ. ընդունված թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը (15.04.2020թ.), որպիսի պարագայում սույն որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների համատեքստում կիրառման ենթակա են մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի կարգավորումները: Հետևաբար թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործի՝ Սնանկության դատարանին ենթակայության հարցը պետք է պարզել և գնահատել մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի

կարգավորումների լույսի ներքո: Մինչդեռ թե՛ Դատարանը, և թե՛ Սնանկության դատարանը թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 գործի ենթակայության վերաբերյալ իրենց հիմնավորումները և անհամաձայնությունը շարադրելիս սխալ եզրահանգման են եկել կիրառման ենթակա օրենսդրության վերաբերյալ՝ թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 գործի ենթակայության հարցը քննարկելով 15.04.2020թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակարգավորման լույսի ներքո այն դեպքում, երբ սույն որոշման իրավական և փաստական հանգամանքների վերլուծություններից հետևում է, որ կիրառման ենթակա է մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իրավակարգավորումը:

Անդրադառնալով թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործով հայցադիմումով ներկայացված պահանջների բնույթին՝ հարկ է արձանագրել, որ սնանկ ճանաչված Սամվել Ասոյանը հանդես է գալիս **որպես պատասխանող** և սույն գործով ներկայացված հայցապահանջներն առնչվում են վերջինիս գույքային իրավունքներին (մասնավորապես՝ գործով կայացվելիք եզրափակիչ դատական ակտի արդյունքում հնարավոր է տեղի ունենա ընդհանուր սեփականություն հանդիսացող գույքի բաժանում): Մասնավորապես, գործում առկա՝ ՀՀ Կենտրոն նոտարական տարածքի նոտար Ա. Մելքոնյանի կողմից 18.09.2009թ. տրված, սեղանամատյանում թիվ 6456 համարի ներքո գրանցված ըստ օրենքի ժառանգության իրավունքի վկայագրի համաձայն՝ քաղաքացի Կառլեն Ասոյանի՝ մահացած 23.08.2004թ., գույքի նկատմամբ հավասար բաժիններով ժառանգ են հանդիսանում Առաքել Ասոյանը և Սամվել Ասոյանը: Ժառանգական գույքը, որի համար տրվել է նշված վկայականը, բաղկացած է Երևանի Գլինկայի 1-ին նրբանցքի թիվ 1 հասցեում (ներկայիս հասցեն՝ Երևանի Գլինկայի նրբանցք, թիվ 1) գտնվող անշարժ գույքի 2/3 բաժնից:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1225-րդ հոդվածի 5-րդ կետի համաձայն՝ ընդունված ժառանգությունը ժառանգության բացման ժամանակից համարվում է ժառանգին պատկանող, անկախ այդ գույքի նկատմամբ ժառանգի իրավունքի պետական գրանցումից, եթե նման իրավունքը ենթակա է գրանցման:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի վկայակոչված հոդվածի բովանդակությունից հետևում է, որ ժառանգության ընդունման փաստով ժառանգության զանգվածի մեջ մտնող գույքը ժառանգության բացման ժամանակից համարվում է ժառանգին պատկանող: Ընդ որում, այս առումով տվյալ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցման փաստը չի կարևորվում: Հետևաբար, գործում առկա ժառանգության իրավունքի վկայագրով հիմնավորվում է սույն գործով վեճի առարկա գույքի՝ թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 սնանկության գործով պարտապան Սամվել Ասոյանի գույքային զանգվածում նրան պատկանող բաժնեմասի մասով օրենքի ուժով ներառվելու փաստը, անկախ այն հանգամանքից, որ գործում առկա՝ ՀՀ ԿԱ ԱԳԿ ՊԿ-ի 27.09.2010թ. և 23.05.2013թ. տեղեկանքների համաձայն՝ Սամվել Ասոյանի անվամբ իրավունքի պետական գրանցում չի կատարվել:

Նման պայմաններում Սնանկության դատարանի փաստարկն առ այն, որ թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործով վեճը չի կարող ազդել թիվ ԵԷԴ/0026/04/14 սնանկության գործով պարտատերերի պահանջների բավարարման հնարավորության վրա, քանի որ ժառանգությամբ ընդունված գույքի նկատմամբ Սամվել Ասոյանի

սեփականության իրավունքը դեռևս գրանցված չէ, չի բխում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1225-րդ հոդվածի 5-րդ կետի իրավակարգավորումից:

Վերոշարադրյալից հետևում է, որ թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործը համապատասխանում է մինչև 15.04.2020 թվականը (մինչև թիվ ՀՕ-294-Ն օրենքի ուժի մեջ մտնելը) գործող խմբագրությամբ «Սնանկության մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված՝ գործն ըստ ենթակայության Սնանկության դատարան ուղարկելու համար անհրաժեշտ պայմաններին, հետևաբար այն ենթակա է Սնանկության դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալ իրավական և փաստական վերլուծությունները, և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

1. Թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործը ենթակա է Սնանկության դատարանին:
2. Սույն որոշումը և թիվ ԵԷԴ/0489/02/13 քաղաքացիական գործի նյութերն ուղարկել Սնանկության դատարան:
3. Որոշման օրինակն ուղարկել Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության դատարան:

ԵՐՎԱՆԴ ԽՈՒՆԴԿԱՐՅԱՆ